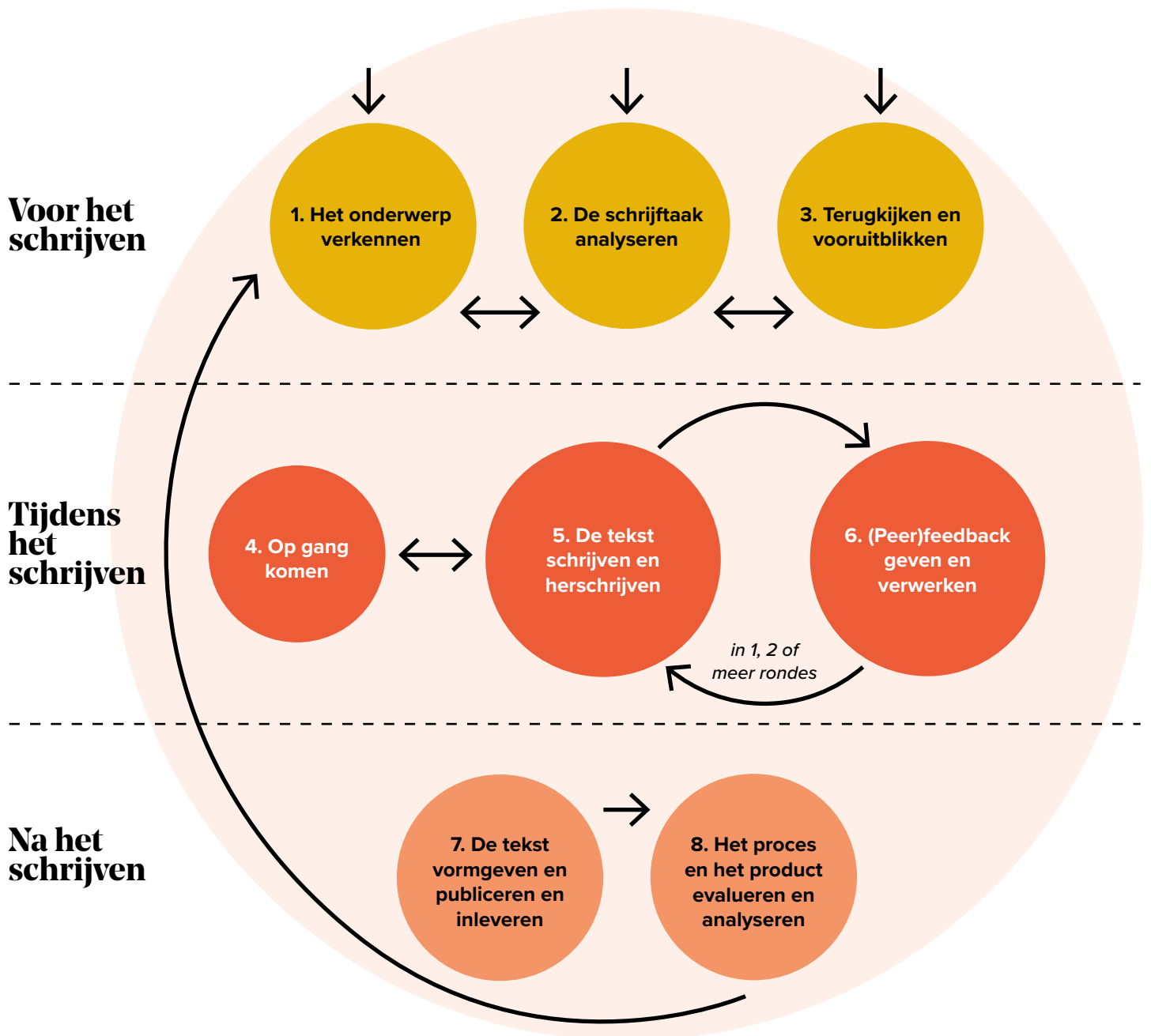

De Schrijfcirkel

Schrijven is een (cyclisch) proces. Om dat proces goed te begeleiden hebben wij deze praktische tool ontwikkeld. Bedoeld om leerlingen in het vmbo en havo/vwo te laten ontdekken wat een tekst een goede tekst maakt. Zodat ze betere teksten gaan schrijven. Deze tool bevat tips en werkvormen om tijdens de hele cyclus het schrijfproces op gang te brengen en te houden.

Voor het schrijven

1. Het onderwerp verkennen

Functie

Leerlingen krijgen ruimte voor hun ideeën over het onderwerp, waardoor ze gemotiveerd raken en aanwezige kennis activeren/ophalen uit het langetermijngeheugen.

Aanrader

Werk thematisch en zorg voor samenhang in vaardigheden (en andere onderdelen van het vak Nederlands); zo bouwen leerlingen kennis op over het onderwerp.

Wat en hoe

Gedachten, kennis en meningen over het onderwerp in kaart brengen door het beantwoorden van de volgende vragen:

- Wat weet/denk/vind je zelf?
- Wat weet je uit bekende of zelfgezochte nieuwe bronnen?

Begeleide peer interactie: bijvoorbeeld mindmap maken, padlet inzetten, inventariseren.

2. De schijftaak analyseren

Functie

Leerlingen krijgen inzicht in doel, publiek, genre, structuur, relevantie, passende toon en stijl van de te schrijven tekst.

Aanrader

Laat leerlingen een passend voorbeeld analyseren (of laat zien hoe je dat doet), zodat ze een beeld krijgen van het eindresultaat én van karakteristieken van het genre.

Wat en hoe

De door leerlingen te zetten stappen van de schijftaak bespreken.

- Analyseopdracht laten uitvoeren die de kenmerken van de te schrijven tekst duidelijk maakt (of 'modellen' hoe je dat doet).
- Voorbeelden van al geschreven teksten laten bekijken en vergelijken (Wat is beter en waarom?).
- Succescriteria (laten) benoemen (Wanneer bereik je je doel?).

3. Terugkijken en vooruitblikken

Functie

Leerlingen bouwen voort op wat ze bij eerdere schrijftaken geleerd hebben, ze denken bewust na over de manier waarop ze de taak willen aanpakken en hoe ze een doel willen bereiken.

Aanrader

Zet een interactieve werkvorm in (samen nadenken over), dat heeft een positief effect op de tekstkwaliteit: zo komen betere teksten met minder moeite tot stand (blijkt uit onderzoek).

Wat en hoe

Leerlingen bekijken de evaluatie en/of de feedback van hun vorige schijftaak, zodat ze gericht kunnen werken aan waar ze de vorige keer moeite mee hadden.

- Brainstormen: leerlingen geven elkaar tips voor het uitvoeren van de schijftaak, de manier waarop ze de doelen kunnen halen (Bedenk deelopdrachten en focus op enkele aspecten).
- Aantekeningen laten maken van de brainstorm en de informatie laten ordenen.
- Steekwoorden laten noteren, verbanden aanbrengen tussen steekwoorden, een mindmap of eventueel een bouwplan laten maken.

Tijdens het schrijven

4. Op gang komen

Functie

Leerlingen ervaren minder een schrijfdrempel: ze gaan makkelijker aan de slag.

Aanrader

Geef een concrete kleine schrijfo opdracht voor de eerste regels of alinea's.

Wat en hoe

Gebruik maken van de volgende stappen: samen doen > voordoen > zelf doen.

- Klassikaal: laat leerlingen vertellen over een leuke anekdote, grapje, filmpje, nieuwsbericht dat aansluit bij het onderwerp, zodat ze een idee hebben om hun tekst mee te starten.
- Een eerste zin geven waar leerlingen mee verder kunnen gaan.

5. Schrijven en herschrijven (in meerdere rondes)

Functie

Leerlingen verbeteren hun product al schrijvend en denkend, al dan niet in interactie met anderen. Zo worden ze betere schrijvers.

Aanrader

Bouw minimaal één feedbackronde in, maar van meerdere rondes (met evt. een verschillende focus) kan een leerling meer leren.

Wat en hoe

In meerdere rondes het schrijfwerk verbeteren op basis van feedback.

- Leerlingen schrijven eerst een versie 1; daarop ontvangen ze (peer)feedback.
- Leerlingen herschrijven hun tekst.
- Na versie 2 ontvangen ze evt. weer feedback die ze verwerken.
- Feedback op spelling en interpunctie komt pas in de laatste versie.

6. (Peer) feedback geven en verwerken

Functie

Leerlingen leren van het reageren op het werk van anderen én ze leren van de reactie op hun schrijfsels. Leerlingen krijgen kwaliteitsbesef.

Aanrader

Hanteer het volgende uitgangspunt: feedback moet je verdienen! Als de tekst één grote chaos is, of een stapelwerk van losse elementen, of onbegrijpelijk is ... Geef dan de tekst meteen terug.

Wat en hoe

Leerlingen vergelijken teksten van medeleerlingen (leg in volgorde); ze nemen het lezersperspectief in en noteren wat de teksten goed of minder goed maakt.

- Leerlingen focussen op concrete overkoepelende verbeterpunten (Wordt het schrijfdoel gehaald?).
- Leerlingen werken in expertgroepjes, gericht op een specifieke, beperkte feedbacktaak (Gebruik hiervoor bijvoorbeeld de succescriteria).
- Leerlingen formuleren zelf een feedbackvraag voor een mee-lezer.
- Leerlingen nemen feedback met verbeterpunten en complimenten in ontvangst en bespreken die.
- Ze verwerken de feedback met een focus op succescriteria.

De schrijver blijft 'de baas' over zijn tekst en beslist wat hij wel/niet wil verwerken.

Tenslotte

Bevestigen van de succescriteria (Wat maakt deze tekst tot een geslaagde tekst?).

Na het schrijven

7. De tekst vormgeven en publiceren / inleveren

Functie

Feestmoment: leerlingen maken het werk af, zetten puntjes op de i en zijn trots op hun schrijfwerk.

Aanrader

Geef leerlingen de ruimte om op vrijwillige basis eigen werk aan elkaar voor te lezen (zonder oordeel).

Wat en hoe

Aandacht besteden aan de lay-out: het toevoegen van witregels, titels en kopjes en eventueel afbeeldingen.

- Leerlingen doen suggesties voor kopjes/titel en leggen die op volgorde van aansprekendheid of effectiviteit..
- Leerlingen experimenteren met opmaakmogelijkheden van bijvoorbeeld Word of Powerpoint.
- ze kiezen of zoeken een passende afbeelding bij de tekst van een ander.

8. Product en proces evalueren

Functie

Leerlingen ontdekken dat het bij schrijven niet (of niet alleen) gaat om het product, maar dat ze leren schrijven door het zetten van kleine stappen en dat al die stappen samen een rol spelen in het resultaat.

Aanrader

Laat leerlingen slechts op beperkte aspecten (max. twee) reflecteren, zodat het evalueren interessant en relevant voor ze blijft

Wat en hoe

Leerlingen verwoorden voor zichzelf een reactie op de feedback die ze hebben ontvangen.

- Leerlingen vertellen wat ze verwerkt hebben in hun product, hoe en waarom.
- Leerlingen vertellen welke stappen / activiteiten goed voor hen werkten. (Kies een fase).
- Leerlingen kijken naar de ontwikkeling die ze sinds de vorige schrijftaak hebben doorgemaakt: laat de leerling succes ervaren.
- Leerlingen formuleren een vervolgactie.